



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-19-02/2013

P-13-101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/13/101 - Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
<i>Kontroler</i>	Zbigniew Stachowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83946 z 9 września 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Sąd Rejonowy w Tarnowie, 33-100 Tarnów, ul Dąbrowskiego 27 (dalej Sąd)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	SSR Zbigniew Zabawa ¹ (dowód: akta kontroli str. 3, 407)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości², działalność sądowych kuratorów zawodowych Sądu Rejonowego w Tarnowie w zakresie organizacji i kontrolowania wykonywania kary pozbawienia wolności odbywanej w Systemie Dozoru Elektronicznego, w latach 2010-2013 (do 30 września).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Kuratorzy prawidłowo realizowali zadania związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (dalej SDE), w zakresie bieżącego wywiązywania się z ustawowego obowiązku informowania skazanych odbywających karę w tym systemie o ich prawach i obowiązkach oraz kontrolowania wykonywania przez skazanych nałożonych na nich obowiązków, w tym przestrzegania ustalonego przez sąd penitencjarny harmonogramu. Terminowo wprowadzano do systemu komunikacyjno-monitorującego zmiany w harmonogramach odbywania kary przez skazanych oraz zezwolenia na czasowe oddalenie się poza miejsce wykonywania kary. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, zgodnie art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego³, powierzane były wyłącznie sądowym kuratorom zawodowym.

Wyniki kontroli wykazały jednak nieprawidłowości polegające na:

- nieprzestrzeganiu przez kuratorów zawodowych II i III Zespołu, w 8 z 23 zbadanych spraw, obowiązku zawiadamiania co najmniej raz w miesiącu sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanych, co było niezgodne z postanowieniami art. 74 ust. 1 ustawy o SDE;
- nieprzeprowadzeniu przez kuratora (II Zespołu) w jednej sprawie (na 23 zbadane) rozmowy ze skazanym niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary w SDE. Skazany został poinformowany o jego

¹ Prezes Sądu od 6 października 2012 r., poprzednio, od 2 października 2008 r., stanowisko to zajmowała Pani Barbara Krystyna Grodkowska.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ (Dz. U. z 2010 Nr 142 poz.960 ze zm.) – dalej: ustawa o SDE.

prawach i obowiązkach dopiero po upływie 12 dni od daty powierzenia przez sąd penitencjarny czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, co naruszało postanowienia art. 56 ust. 4 ustawy o SDE.

- nierzetelnym sporządzeniu, przez II Zespół, trzech spośród siedmiu podlegających badaniu sprawozdań MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej;
- nierzetelnym dokumentowaniu w systemie komunikacyjno-monitorującym, w 4 spośród 23 zbadanych spraw⁴, czynności nawiązywania bezpośrednich i pośrednich kontaktów ze skazanymi.

NIK zwraca ponadto uwagę na stwierdzony w trakcie niniejszej kontroli fakt niezachowywania standardów obciążenia pracą, określonych w pkt. 1 załącznika do rozporządzenia MS w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja przez sądowych kuratorów zawodowych zadań związanych z organizowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE

Opis stanu faktycznego

1.1 Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE wykonywane były przez dwa zespoły kuratorskiej służby sądowej, tj. II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonania orzeczeń w sprawach karnych w Tarnowie (dalej II Zespół) i III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonania orzeczeń w sprawach karnych z siedzibą w Dąbrowie Tarnowskiej (dalej III Zespół).

W okresie objętym kontrolą dozorem w systemie SDE objętych było łącznie 236 skazanych w tym: w 2010 r. – 14 skazanych (11 w II Zespole i 3 w III Zespole), w 2011 r. – 51 skazanych, odpowiednio (36 i 15), w 2012 r. – 98 skazanych (60 i 38), w 2013 r.(do 30 września 2013 r.) – 73 skazanych (49 i 24).

W latach 2010-2013 (do 30 września) zakończono w obu zespołach łącznie 181 dozorów elektronicznych, w tym: w 2011 r. - 31 dozorów (24 w II Zespole i 7 w III Zespole), w 2012 r. - 86 dozorów (odpowiednio 48 i 38), a w okresie do 30 września 2013 r. - 64 dozory (48 i 16). W 2010 r. zespoły kuratorskie nie zakończyły żadnej z rozpoczętych spraw.

Spośród skazanych objętych SDE dziewięć osób odbywało karę w tym systemie więcej niż jeden raz, z tego sześć osób w II Zespole i trzy w III Zespole.

(dowód: akta kontroli str. 451-452)

Według stanu na 30 września 2013 r. w ww. zespołach kuratorskich w tzw. pionie karnym zatrudnionych było łącznie 18 kuratorów zawodowych, w tym: 14 w II Zespole i czterech w III Zespole. Dozory w SDE sprawowane były przez sześciu kuratorów zawodowych (po trzy osoby w każdym z zespołów). W latach poprzednich, tj. 2010 - 2012 w II Zespole w każdym roku zatrudnionych było 14 kuratorów (w tym jeden kierownik Zespołu), spośród których sprawowanie dozorów w systemie elektronicznym powierzono trzem kuratorom. W III Zespole w każdym roku badanego okresu zatrudniano czterech kuratorów, w tym jednego kierownika i troje kuratorów zawodowych, którzy - za wyjątkiem kierownika Zespołu, sprawowali dozory skazanych w SDE. Karty dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego EXIGO posiadali tylko kuratorzy sprawujący dozory skazanych w SDE. Kierownicy Zespołów nie posiadali uprawnień dostępu do tego systemu. Wszyscy kuratorzy sprawujący dozory w systemie SDE zatrudnieni byli w pełnym wymiarze czasu pracy.

W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą, tj. w latach 2010-2013 (do 30 września 2013 r.) na 1 kuratora w II Zespole przypadało od 4 do 20 skazanych odbywających karę w SDE, a w III Zespole od 2 do 16 skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w tym systemie.

⁴ 1 sprawa II Zespół i 3 sprawy III Zespół

⁵ Dz. U. Nr 116, poz. 1100 – dalej rozporządzenie MS w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego.

Zastrzeżenia NIK budzi jednak nieprzestrzeganie w obydwu zespołach standardów obciążenia pracą, określonych w pkt. I załącznika do rozporządzenia MS w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego, gdyż w II Zespole na jednego kuratora, pełniącego m.in. dozór nad skazanymi w SDE przypadało od 168 do 203 spraw, tj. odpowiednio więcej od dopuszczalnej liczby spraw określonej w powołanym wyżej rozporządzeniu od 48 (o 40%) do 83 spraw (o 69%). W III Zespole na jednego kuratora, pełniącego dozór nad skazanymi w SDE przypadało od 248 do 364 spraw, tj. więcej od 128 (o 106%) do 244 (o 203%) spraw.

Przekroczenia standardów obciążenia pracą kuratorów potwierdzają także raporty Zespołów o obciążeniu pracą sporządzone wg stanu na 30 września 2013 r., z których wynika, że w II Zespole na jednego kuratora zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy przypadało od 109 do 207 spraw, przy czym na kuratorów sprawujących dozory w SDE przypadało od 166 do 207 spraw.

W III Zespole wg stanu na 30 września 2013 r. na jednego kuratora zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy przypadało od 161 do 180 spraw.

Nierównomierny rozkład obciążenia pracą pomiędzy „kuratorów SDE” i pozostałych, według wyjaśnień kierowników Zespołów Kuratorskich, był skutkiem przydzielania poszczególnym kuratorom wszystkich spraw występujących na obszarze ich działania, określonym na podstawie podziału terytorialnego dokonanego przez zespoły. Skutkiem tego liczba prowadzonych dozorów przez poszczególnych kuratorów nie wynikała z indywidualnego przydziału spraw, lecz była pochodną liczby spraw występujących na danym terenie. Jak wyjaśniono, taki sposób rozdziału spraw usankcjonowany został w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz. U. z 2013 r., poz. 335).

(dowód: akta kontroli str. 7,9, 273-274, 418-422)

Ponadto Kierownik II Zespołu w złożonych wyjaśnieniach uznała za niewystarczającą liczbę kuratorów realizujących zadania związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE. W celu zwiększenia liczby kuratorów zawodowych uprawnionych do wykonywania dozorów skazanych w tym systemie, na przełomie 2010 i 2011 r. Kierownik Zespołu prowadziła rozmowy z Kuratorem Okręgowym i Prezesem SR w Tarnowie. Rozmowy te nie przyniosły jednak efektów, ze względu na niewielką, zdaniem Prezesa SR, liczbę spraw prowadzonych w tym systemie. W 2013 r. Kierownik Zespołu uznając, że należy zwiększyć liczbę kuratorów realizujących zadania w SDE prowadziła w tej sprawie nieudokumentowane rozmowy z Kuratorem Okręgowym, jednak do czasu zakończenia kontroli nie uzyskała żadnej odpowiedzi w tej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 299-301, 421)

Kierownik III Zespołu wyjaśniła m.in., że: liczba kuratorów zawodowych sprawujących czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE jest wystarczająca i nie podejmowała żadnych działań zmierzających do zwiększenia tej liczby.

(dowód: akta kontroli str. 311-312)

1.2 Zarówno w II, jak i III Zespole sprawowanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary przez skazanych, powierzane było poszczególnym kuratorom zawodowym na podstawie dokonanego przez Zespoły podziału terytorialnego obszaru, na terenie którego kuratorzy wykonywali czynności związane z SDE. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono wykonywania czynności w ramach SDE przez kuratorów społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 11-26, 275-298)

1.3 Zgodnie z art. 57 ust. 2 ustawy o SDE kuratorzy II Zespołu podejmowali współpracę z policją i miejskim ośrodkiem pomocy społecznej, natomiast kuratorzy III Zespołu nie współpracowali z żadnym z podmiotów wymienionych w art. 38 § 1 Kkw⁶.

⁶ W art. 38 § 1 Kkw wymienia stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w rozdziale VII Kkw, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

Kontrola szczegółowa 15 spraw, tj. 41,7% ogólnej liczby prowadzonych w 2013 r. spraw w ramach SDE przez II Zespół, wykazała, że współpracę z innymi instytucjami ograniczono do zasięgnięcia informacji w Komendach Policji w sprawie 8 skazanych. Informacje te dotyczyły przestrzegania porządku prawnego przez skazanych, zasad współżycia społecznego oraz nadużywania alkoholu. W pozostałych 7 przypadkach brak było informacji o podejmowanych działaniach w tym zakresie.

Kierownik II Zespołu, w złożonych wyjaśnieniach wskazała, że współpraca z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 Kkw, uzależniona była od potrzeb i sytuacji osobistej skazanego. Jako przykład takiej współpracy podała jedną sprawę, w której dokonano, na wniosek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, zmiany harmonogramu odbywania kary przez skazanego celem umożliwienia skazanemu uczestniczenia w treningu kompetencji i umiejętności społecznych oraz w indywidualnym doradztwie zawodowym, prowadzonym w ramach realizacji projektu systemowego współfinansowanego przez Unię Europejską. Wyjaśniła również, że ocena skazanych w zakresie przestrzegania przez nich porządku prawnego w sprawach, w których kuratorzy nie zwracali się do policji o udzielenie informacji w tym zakresie dokonywana była na podstawie informacji zebranych w trakcie rozmów z rodziną skazanego, sąsiadami skazanego oraz kuratorami wykonującymi równolegle inne sprawy dotyczące skazanego.

Akta 8 spraw, tj. 33% ogółu spraw prowadzonych w 2013 r. przez III Zespół, nie zawierały jakichkolwiek udokumentowanych działań w tym zakresie, natomiast Kierownik III Zespołu, w złożonych wyjaśnieniach podała, że kuratorzy dokonując oceny skazanych w zakresie przestrzegania porządku prawnego, uzyskiwali informacje o skazanych m.in. poprzez kontakt telefoniczny z Policją i rodziną dozorowanego.

(dowód: akta kontroli str. 11-14, 275-298, 301, 303-307, 418, 419, 421)

1.4 W okresie objętym kontrolą Kurator Okręgowy nie dokonywała wizytacji zespołów kuratorskich, jak również nie współpracowała z kuratorami zawodowymi w zakresie SDE.

(dowód: akta kontroli str. 49-50, 304, 313,)

Nieprzeprowadzanie wizytacji oraz brak współpracy z kuratorami zawodowymi w zakresie SDE, Kurator Okręgowy w złożonych wyjaśnieniach uzasadniła brakiem karty dostępu do systemu oraz brakiem przeszkolenia w zakresie wykonywania zadań w ramach SDE. Podała także, że w przypadku SDE Kurator Okręgowy jest „przekaznikiem pomiędzy Pełnomocnikiem Ministra Sprawiedliwości ds. Wdrażania Systemu Kar Nieizolacyjnych oraz Systemu Dozoru Elektronicznego, Prezesem Sądu Okręgowego i kuratorami zawodowymi wykonującymi SDE”. Wszelkie wytyczne w zakresie SDE otrzymywane z Ministerstwa Sprawiedliwości, Kurator Okręgowy przekazywała zespołom kuratorskim prowadzącym SDE. Wskazała również, że nie została przeszkolona w zakresie obsługi systemu EXIGO, a w przypadku wystąpienia problemów w wykonywaniu SDE kuratorzy zawodowi kontaktowali się bezpośrednio z prowadzącymi SDE oraz z sędziami penitencjarnymi.

Według Kuratora Okręgowego w tej sytuacji nie miała ona szans na skontrolowanie zadań wykonywanych przez kuratorów zawodowych w ramach SDE.

Kurator Okręgowy wskazała ponadto, że w rejonie działania Sądu Okręgowego w Tarnowie brak jest wykazów skazanych kwalifikujących się do odbywania kary w SDE. Zdaniem Kuratora Okręgowego wykaz taki mógłby być opracowany przez sądy rejonowe w Okręgu, Wydział III Penitencjarny Sądu Okręgowego, a także zakłady karne.

Na naradzie z Przewodniczącym Wydziału III Penitencjarnego SO w Tarnowie, kuratorzy zawodowi zostali zapoznani z wzorami wniosków, oświadczeń i decyzji wydawanych przez kuratorów zawodowych, co do wykonywania zadań w ramach SDE. Ponadto 14 października 2011 r. Prezes Sądu Okręgowego w Tarnowie przekazała Kuratorowi Okręgowemu pismo Ministerstwa Sprawiedliwości Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji z 10 października 2011 r., znak DWOiP-II 5002-3/11/5, rekomendujące dalsze upowszechnianie systemu dozoru elektronicznego jako alternatywy dla krótkoterminowych bezwzględnych kar pozbawienia wolności. Pismo to zostało przekazane do kierowników zespołów kuratorskich, a następnie przekazane poszczególnym kuratorom zawodowym realizującym zadania związane z SDE.

(dowód: akta kontroli str. 357-359, 427-435)

1.5 W latach 2009-2013 wszyscy kuratorzy sądowi wykonujący czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego zostali przeszkoleni w zakresie funkcjonowania SDE.

W II Zespole dwie osoby uczestniczyły trzykrotnie w takich szkoleniach, a jedna osoba w dwóch szkoleniach. W Zespole III wszyscy kuratorzy wykonujący czynności związane z SDE uczestniczyli trzykrotnie w szkoleniach.

Szkolenia organizowane były przez:

- Ministerstwo Sprawiedliwości, które we wrześniu 2009 r. zorganizowało szkolenie w zakresie „SDE w kontekście polityki karnej państwa i systemu środków represji karnej”, „Nowoczesne Technologie pracy kuratora sądowego”, „Dylematy elektronicznego monitorowania przestępców”,
- Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, która w październiku 2012 r. zorganizowała szkolenie w zakresie dozoru elektronicznego,
- Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Konsorcjum COMP, które w kwietniu 2010 r. wspólnie przeprowadziły szkolenie w zakresie użytkowania systemu EXIGO,
- Sąd Apelacyjny w Krakowie, który w lipcu 2010 r. zorganizował jednodniowe szkolenie w zakresie wdrażania SDE,
- Ministerstwo Sprawiedliwości i Centralny Zarząd Służby Więziennej, które w czerwcu 2013 r. zorganizowały zajęcia warsztatowe w zakresie wprowadzania harmonogramu do systemu EXIGO.

Niezależnie od powyższego, według wyjaśnień kierownika II Zespołu, kuratorzy zawodowi realizujący zadania związane z SDE kontaktowali się z sędzią penitencjarnym w przypadku „pojawiania się problemów dotyczących wykonywanych czynności powierzonych kuratorowi w tym systemie”.

(dowód: akta kontroli str. 27-42, 301, 314)

1.6 Sprawozdania z działalności kuratorskiej służby sądowej (MS-S40) za I półrocze i cały 2010 r. II Zespół doręczył do Sądu Okręgowego w Tarnowie w terminach określonych w obowiązujących rozporządzeniach Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej⁷.

Sprawozdania były sporządzane rzetelnie, z wyjątkiem błędnie wypełnionych trzech sprawozdań, tj. za 2010 r., I półrocze 2011 r. i cały 2011 r. W sprawozdaniu za 2010 r. nie ujęto zakończenia jednej sprawy. Zakończenie tej sprawy, niezgodne ze stanem rzeczywistym ujęte zostało w sprawozdaniach za I półrocze 2011 r. i 2011 r. skutkiem czego nastąpiło nieprawidłowe zwiększenie liczby spraw zakończonych na koniec tych okresów. Dane w sprawozdaniach za 2012 r. i za I półrocze 2013 r. były zgodne z danymi dostępnymi w systemie informatycznym.

Kierownik II Zespołu wyjaśniła, że powyższe różnice spowodowane zostały nieprawidłowym wygenerowaniem zestawień przez system KURATOR. Dopiero po analizie danych stwierdzono, że w jednej sprawie dokonano nieprawidłowego jej zamknięcia (brak wpisu przyczyny zamknięcia) skutkiem tego wygenerowana przez ten system liczba spraw zakończonych nie obejmowała sprawy nieprawidłowo zamkniętej. Korektę tej nieprawidłowości wprowadzono do systemu w dniu 30 czerwca 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 215-238, 344-345, 436-450)

III Zespół nie posiadał jakichkolwiek danych pozwalających na ustalenie terminów doręczenia Kuratorowi Okręgowemu ww. sprawozdań.

Przyczyną niedokumentowania (na piśmie bądź w systemie elektronicznym) terminów doręczenia do kuratora okręgowego sprawozdań MS-S40, wg kierownika III Zespołu, był brak wymogu prowadzenia sprawozdawczości w formie pisemnej. Dane do sprawozdań generowane były w systemie statystycznym i stanowiły część składową sprawozdań z działalności Sądu Okręgowego.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela przy tym zdania kierownika III Zespołu, że o dacie przesłania sprawozdań świadczą zapisy wskazane na druku sprawozdań, gdyż dane te

⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 106 poz. 676, Dz. U. z 2011 r. nr 83 poz. 453, Dz. U. z 2012 r. poz. 446

wskazują tylko na nieprzekraczalny termin doręczenia sprawozdań, a nie świadczą o dacie ich złożenia.

Zdaniem NIK, zachowywanie (wzorem II Zespołu) wydruków wygenerowanych sprawozdań pozwoliłoby na bieżącą kontrolę terminowości ich sporządzenia oraz rzetelne sprawdzenie zbieżności danych zawartych w tych sprawozdaniach z dokumentacją źródłową. Wyniki kontroli wykazały bowiem, że dane wykazane przez III Zespół w sprawozdaniach: za I półrocze 2011 r., za cały 2011 r. i I półrocze 2012 r., w pozycji informującej o liczbie spraw, które wpłynęły do Zespołu, różniły się od danych zawartych w tzw. kontrolce dozorów, gdyż do sprawozdań wpisano kolejno: 5, 12 i 16, podczas gdy wg kontrolki dozorów powinno być odpowiednio: 4, 11 i 17.

Przyczyną tych różnic, wg wyjaśnień kierownika III Zespołu, było wykazanie w sprawozdaniach za I i III półrocze 2011 r. sprawy, która „przez omyłkę” nie została zarejestrowana w kontrolce dozorów. W sprawozdaniu za I półrocze 2012 r. nie wykazano natomiast sprawy, która została zarejestrowana 28 czerwca 2012 r. na podstawie odpisu orzeczenia z 26 czerwca 2012 r. przesłanego faksem, ze względu na brak powierzenia przez Sąd wykonania sprawy przez kuratora sądowego. Sprawa ta została ujęta dopiero w sprawozdaniu za 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 239-262, 341-343)

1.7 We wszystkich skontrolowanych sprawach kuratorzy informowali skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach, a fakt dokonania tych czynności odnotowywali wyłącznie w systemie EXIGO, nie uzyskiwali jednak od skazanych pisemnych potwierdzeń o dokonaniu tych czynności.

Na skontrolowane 23 sprawy w 21 informacje takie kuratorzy przekazali skazanym od 1 do 7 dni od daty otrzymania oficjalnego (pisemnego) powierzenia Zespołowi przez Sąd Penitencjarny sprawowania czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE. W jednej sprawie informacje takie przekazano w dniu powierzenia tych czynności.

W jednej sprawie skazany został poinformowany o jego prawach i obowiązkach dopiero po upływie 11 dni od momentu zainstalowania środków technicznych i 12 dni od daty powierzenia przez Sąd Penitencjarny czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 79-220, 275-298)

1.8 W kontrolowanym okresie kuratorzy nie składali do sądu penitencjarnego wniosków dotyczących zakazu zbliżania się do określonej osoby lub powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach. W badanej próbie spraw, nie było skazanych z orzeczonymi zakazami zbliżania się do osób lub miejsc.

(dowód: akta kontroli str. 43-44, 275-298)

1.9 W okresie objętym kontrolą kuratorzy zawodowi zatrudnieni w II i III Zespole nie posiadali wykazów skazanych spełniających warunki formalne do objęcia ich SDE, nie nawiązywali także kontaktów z tymi skazanymi oraz nie składali wniosków o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w tym systemie.

Według kierowników II i III Zespołu informacje o możliwościach uzyskania zgody na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy przekazywali głównie skazanym pozostającym pod dozorem w innych sprawach, wobec których przeprowadzono wywiady środowiskowe. Informacji takich udzielano również osobom zgłaszającym się w III Zespole celem uzyskania informacji m.in. po wydaniu postanowienia o zarządzeniu wykonania kary. Informacje o możliwości stosowania SDE zamieszczone zostały także na stronie internetowej <http://www.tarnow.sr.gov.pl/> w zakładce Sąd Okręgowy w Tarnowie, gdzie w odnośniku pn. „Dozór Elektroniczny” zamieszczono wzór wniosku o udzielenie zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE, oświadczenie do SDE oraz pouczenia dla skazanego.

Ponadto II Zespół rozpowszechniał pomiędzy skazanymi przychodzącymi do Zespołu ulotki o SDE informujące m.in. o warunkach, jakie musi spełniać skazany, by mieć możliwość odbywania kary w tym systemie oraz o sposobie ubiegania się o odbywanie kary w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 266-272, 302, 305, 314, 423-424)

1.10 W żadnym przypadku spośród skontrolowanych 23 spraw kuratorzy nie składali wniosków o udzielenie zezwolenia na odbywanie kary w SDE. W 18 przypadkach wnioski złożyli skazani lub obrońca skazanego, w dwóch przypadkach dyrektor zakładu karnego, w dwóch przypadkach skazany i dyrektor Zakładu Karnego, a w jednym przypadku obrońca skazanego i dyrektor zakładu karnego. Zespoły Kuratorskie nie posiadały dokumentów pozwalających na ustalenie zakresu działań podejmowanych przez kuratorów w przypadku zgłoszenia przez skazanego chęci odbycia kary w SDE. Z wyjaśnień kierowników Zespołów wynika m.in., że kuratorzy udzielali skazanym pomocy w redagowaniu wniosków o zezwolenie na odbycie kary w SDE oraz wyjaśniali skazanym wątpliwości związane z warunkami odbywania kary pozbawienia wolności w SDE. W przypadku zgłoszenia przez skazanego chęci odbywania kary pozbawienia wolności w SDE, kuratorzy informowali ich o wymogach formalnych oraz udostępniali wymagane formularze.

(dowód: akta kontroli str. 302, 303, 305, 408-413)

Ustalone
nieprawidłowości

- 1) W jednej sprawie, kurator II Zespołu nie poinformował skazanego, niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary w SDE, o jego obowiązkach i uprawnieniach, do czego był zobowiązany zgodnie z art. 56 ust. 4 ustawy o SDE, który nakazuje niezwłoczny kontakt ze skazanym, celem poinformowania go o jego obowiązkach i uprawnieniach. Rozmowa taka została przeprowadzona dopiero po 12 dniach od momentu rozpoczęcia odbywania przez skazanego kary w SDE. Kierownik II Zespołu wyjaśniła, że sprawa ta dotyczyła sytuacji, w której kurator zawodowy wrócił z urlopu i realizował szereg innych pilnych spraw.
- 2) Trzy spośród siedmiu objętych kontrolą sprawozdań MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej II Zespołu były sporządzone nierzetelnie i zawierały dane niezgodne z danymi wynikającymi z systemu komunikacyjno-monitorującego.

(dowód: akta kontroli str. 11-14, 315-340, 302, 304, 354-356)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

- 1) W zespołach kuratorskich nie zachowywano standardów obciążenia pracą, określonych w pkt. I załącznika do rozporządzenia rozporządzenie MS w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego, a kierownicy zespołów nie podejmowali udokumentowanych działań w celu zwiększenia liczby etatów, a zatem zmniejszenia obciążenia kuratorów pracą. Brak działań w zakresie zwiększenia liczby kuratorów, a tym samym zmniejszenia liczby spraw prowadzonych przez poszczególnych kuratorów może im utrudniać rzetelne wywiązywanie się z obowiązków w zakresie SDE.
- 2) Wskutek braku wiedzy o działających na terenie właściwym dla III Zespołu m.in. stowarzyszeniach i fundacjach, o których mowa w art. 38 § 1 Kkw kuratorzy zawodowi zatrudnieni w III Zespole nie współdziałali z tymi podmiotami.
Kierownik III Zespołu w wyjaśnieniach podała, że kuratorzy nie współpracują ze stowarzyszeniami oraz innymi podmiotami określonymi w art. 38 § 1 Kkw, gdyż takowe nie funkcjonują na terenie właściwości SR Tarnów Oddział Zamiejscowy w Dąbrowie Tarnowskiej, pomimo że w wykazie organizacji prowadzonych przez starostę istniało ponad 50 takich organizacji.
NIK zwraca uwagę, że współpraca z podmiotami, których statutowym celem działania jest m.in. oddziaływanie wychowawcze i resocjalizacyjne, stanowi realizację zasady współdziałania ze społeczeństwem, a także jest obowiązkiem w przypadku wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE. Kuratorzy powinni więc posiadać wiedzę o organizacjach działających na terenie ich właściwości i z nimi współpracować w miarę potrzeby.
- 3) NIK zwraca uwagę, że udostępnienie zawodowym kuratorom sądowym wykazów skazanych spełniających warunki formalne do objęcia ich SDE, stanowiłoby tzw. dobrą praktykę i umożliwiłoby kuratorom bieżący kontakt z tymi skazanymi celem udzielenia

im pomocy w opracowywaniu wniosków o zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w tym systemie. Zapewnienie dostępu do takich wykazów pozwoliłoby kuratorom wpływać także na zwiększenie liczby skazanych odbywających karę w SDE.

- 4) Dobrą praktyką, zdaniem NIK, byłoby również uzyskiwanie od skazanych, odbywających karę w SDE, potwierdzenia otrzymania przez nich, określonej w art. 56 ust. 4 ustawy o SDE, informacji o obowiązkach i uprawnieniach w SDE.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność sądowych kuratorów zawodowych w zakresie realizacji przez nich zadań związanych z organizowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

2. Sprawowanie przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania pozbawienia wolności w SDE

2.1. Zespoły Kuratorskie nie posiadały procedur lub wytycznych w zakresie sprawowania przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 45-48)

Zadania kuratorów w zakresie udzielania pomocy w readaptacji społecznej skazanych realizowane były tylko poprzez dokonanie zmian harmonogramów odbywania kary lub poprzez udzielenie skazanym zgody na oddalenie się z miejsca wykonywania kary m.in. w celu podjęcia pracy zarobkowej, poszukiwania pracy, wykonywania praktyk religijnych, opieki nad członkami rodziny, uczestnictwa w uroczystościach rodzinnych lub kontynuowania nauki.

W części badanych spraw kuratorzy nie dysponowali udokumentowanym rozeznaniem sytuacji mieszkaniowej, materialnej, zdrowotnej i zawodowej skazanych, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w SDE. Na zbadane 23 sprawy tylko w jednej (III Kow 1570/12) uzyskano sprawozdanie z wywiadu środowiskowego, przeprowadzone na zlecenie SR w Tarnowie, opisujące sytuację materialną i mieszkaniową skazanego. W 5 przypadkach wiedzę o sytuacji mieszkaniowej i materialnej czerpano z wywiadów środowiskowych przeprowadzonych od 5 do 58 dni przed wydaniem sądowego postanowienia o udzieleniu zgody na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE.

W dwóch sprawach (III Kow 2146/12 i III Kow 476/13) kurator wskazała, że rozeznanie sytuacji mieszkaniowej, materialnej, zdrowotnej i zawodowej skazanych udokumentowane zostało w treści oceny sprawowania skazanego w poszczególnych miesiącach odbywania kary, lecz kurator nie potrafiła wskazać w jaki sposób dokonano oceny, tj. czy przez kontakt bezpośredni czy telefoniczny. W pozostałych przypadkach pewne informacje w ograniczonym zakresie uzyskiwano tylko na podstawie wniosków skazanych o zezwolenie na oddalenie się skazanego z miejsca odbywania kary w celu przeprowadzenia leczenia szpitalnego, odebrania przez skazanego zasiłku w ośrodku pomocy społecznej lub na podstawie przedłożonej przez skazanego dokumentacji z leczenia szpitalnego.

Na 23 skontrolowane sprawy w 15 z nich kuratorzy nawiązywali kontakty ze skazanymi co najmniej 1 raz w miesiącu, w 5 sprawach 1 raz w ciągu 2 miesięcy, a w pozostałych 3 sprawach (III Kow 383/13, III Kow 806/13, III Kow 2158/12) częstotliwość kontaktów wynosiła odpowiednio: 80, 98 i 188 dni, pomimo że na skazanych objętych tymi sprawami nałożono obowiązek powstrzymywania się od nadużywania napojów alkoholowych. Niewielka, zdaniem NIK, częstotliwość kontaktów ze skazanymi, budzi wątpliwości co do rzetelności danych zawartych w miesięcznych informacjach składanych przez kuratorów do sądziego penitencjarnego, w których kuratorzy potwierdzali wywiązywanie się przez skazanych z nałożonych na nich obowiązków

Najwyższa Izba kontroli zwraca przy tym uwagę, że zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego⁸ (dalej rozporządzenie MS z 2 sierpnia 2010 r.), realizując czynności związane z kontrolą pozbawienia wolności w SDE sądowy kurator zawodowy zobowiązany był do oceny zachowania skazanego, uwzględniając w szczególności:

- przestrzeganie przez skazanego porządku prawnego;
- przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych z odbywaną karą;
- stosunek skazanego do organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia.

Kuratorzy zawodowi odpowiedzialni za prowadzenie spraw III Kow 383/13, III Kow 806/13, III Kow 2158/12 wyjaśnili, że realizując swoje obowiązki pozyskiwali informacje o skazanych m.in. od rodziny skazanego, sąsiadów, pracowników służb socjalnych, policji i zakładów pracy. Niektórych czynności jednak nie dokumentowali ze względu na brak, ich zdaniem takiego obowiązku lub potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 423-426)

Na ogólną liczbę 167 kontaktów kuratorów ze skazanymi w skontrolowanych 23 sprawach, tylko 59 z nich udokumentowane zostało jako kontakty bezpośrednie, a 83 zostało zapisane w systemie EXIGO jako kontakty telefoniczne lub e-mailowe.

W 3 sprawach wprowadzone przez kuratorów do systemu EXIGO dane nie pozwalały na ustalenie liczby kontaktów bezpośrednich i pośrednich, a w 1 sprawie kurator nie potrafiła określić liczby kontaktów pośrednich.

NIK nie podziela zdania wyrażonego w oświadczeniu złożonym przez kierownika III Zespołu o braku zasadności rejestrowania w systemie EXIGO wszelkich czynności podejmowanych w sprawie. Postanowienia § 7 ust. 1 rozporządzenia MS z dnia 2 sierpnia 2010 r. jednoznacznie obligują sądowych kuratorów zawodowych do dokumentowania czynności podejmowanych w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE w systemie teleinformatycznym używanym do wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie i nie przewidują żadnych odstępstw w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 346)

Kuratorzy, w żadnej skontrolowanej sprawie, nie odwiedzali skazanych w miejscu odbywania kary ograniczając kontakty do przyjmowania wniosków skazanych o wydanie zezwolenia na oddalenie się z miejsca odbywania kary, zmiany harmonogramu lub przeprowadzenia telefonicznych albo bezpośrednich rozmów dyscyplinujących w przypadku naruszenia harmonogramu odbywania kary.

Kierownik II Zespołu, uzasadniając przyczyny niedokonywania wizyt kuratorskich w miejscu odbywania kary wskazała, że takie wizyty przeprowadzane były w przypadku wątpliwości czy skazany wywiązywał się z nałożonych obowiązków. Jako przykład podała trzy sprawy zakończone (II Doz 248/12, II Doz 252/13, II Doz 224/13).

Kierownik III Zespołu wskazała natomiast, że przepisy ustawy o SDE jak i rozporządzenie MS z dnia 2 sierpnia 2010 r. nie nakładają na kuratorów obowiązku odwiedzania skazanych w miejscu odbywania kary. Zgodnie z zapisami ww. aktów prawnych kontrola wykonywania przez skazanego kary oraz wywiązywania się przez niego z nałożonych obowiązków może być realizowana przez kontakty ze skazanym w miejscu wykonywania kary, ale także w formie telefonicznej, poprzez ustalenia w środowisku.

(dowód: akta kontroli str. 79-214, 275-314, 416,417)

2.2. W żadnej spośród skontrolowanych spraw kuratorzy nie składali wniosków do sądu penitencjarnego o dodatkowe obowiązki określone w art. 72 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny⁹ lub zwalniające od wykonania tych obowiązków. Kontrola szczegółowa 23 spraw nie wykazała, by w tych sprawach wystąpiły okoliczności wskazujące na konieczność składania takich wniosków.

(dowód: akta kontroli str. 79-220, 275-298)

2.3. Na poddane kontroli 23 spraw, w 12 kuratorzy dokonali zmian w harmonogramach odbywania kary w SDE, spośród których 11 zmian dokonane zostało na wniosek

⁸ Dz. U. Nr 149 poz. 998 ze zm.

⁹ Dz. U. z 1997 Nr 88 poz. 553 ze zm.

skazanych, a jedna z inicjatywy kuratora. Najczęstszą przyczyną dokonywania zmian harmonogramu było podjęcie przez skazanego pracy zarobkowej (7 spraw), umożliwienie skazanemu poszukiwania pracy zarobkowej (2 sprawy); pozostałe przyczyny to m.in.: opieka nad chorą matką. Jedna zmiana została dokonana z inicjatywy kuratora; dotyczyła ona zmniejszenia przedziału czasu, na jaki skazany mógł się oddalić z miejsca odbywania kary, ze względu na ustanie zatrudnienia skazanego. Wszystkie wydane decyzje o zmianach harmonogramów były uzasadnione m.in. wnioskami skazanych, wezwaniami sądowymi lub policji, zaświadczeniami lekarskimi itp. Treść uzasadnienia zmiany harmonogramów odbywania kary odzwierciedlona została w wydanych decyzjach w tych sprawach.

Kopie wydanych decyzji kuratorzy przekazywali niezwłocznie do sądu penitencjarnego i na bieżąco wprowadzali zmiany do systemu.

Tylko 8 skazanych spośród 23 objętych kontrolą nie naruszało ustalonych harmonogramów odbywania kary w SDE, pozostali skazani naruszyli harmonogram łącznie 225 razy. Liczba naruszeń dokonanych przez poszczególnych skazanych zamykała się w przedziale od 1 do 48. Łączny czas naruszeń harmonogramu przez skazanych wynosił 65 godz. 00 min. 15 sek. i zamykał się w przedziale od 4 min. 28 sek. do 20 godz. 55 min i 37 sek.

W 5 przypadkach, w których łączny czas naruszeń harmonogramu wynosił od 4 min i 28 sek. (1 naruszenie) do 43 min. 34 sek. (łącznie w 2 naruszeniach) kuratorzy nie podejmowali interwencji. W pozostałych 11 przypadkach podejmowano działania interwencyjne w postaci rozmów wyjaśniających i dyscyplinujących.

(dowód: akta kontroli str. 55-214, 275-298)

Uzasadniając przyczyny niepodjęcia interwencji w związku z naruszeniem przez skazanych harmonogramu odbywania kary, Kurator w złożonych wyjaśnieniach podała, że naruszenia harmonogramów były wyjaśniane w czasie rozmów (telefonicznych oraz w bezpośrednich kontaktach w czasie wizyt skazanego w siedzibie Zespołu). Informacje o przeprowadzonych rozmowach nie były jednak zapisywane w systemie EXIGO.

(dowód: akta kontroli str. 453-454)

2.4. Na skontrolowane 23 sprawy, w 13 kuratorzy udzielili 50 zezwoleń na oddalenie się skazanych poza miejsce odbywania kary w SDE, w tym jednokrotnie w 2 sprawach: w celu umożliwienia skazanemu dokonania odbioru zasiłku w MOPS oraz w celu umożliwienia skazanemu udziału w uroczystościach zaślubin syna, dwukrotnie w 3 sprawach m.in. w celu: udziału w uroczystościach rodzinnych, wykonania dorywczej pracy zarobkowej, stawienia się na wezwanie w komisariacie Policji. Trzykrotnie w 3 sprawach m.in. w celu: umożliwienia skazanemu uczestnictwa w szkoleniach, wykonywania pracy zarobkowej, wizyt lekarskich, czterokrotnie w 2 sprawach m.in. w celu: dopełnienia obowiązku stawienia się na wezwanie Policji, podjęcia dorywczej pracy zarobkowej, udziału w organizacji rozgrywek piłkarskich (prezes klubu sportowego), sześciokrotnie w jednej sprawie celem umożliwienia skazanemu wykonywania pracy zarobkowej, dokonania zakupów, dziewięciokrotnie w jednej sprawie celem umożliwienia wykonywania prac na cele społeczne w ramach kary ograniczenia wolności oraz wykonywania pracy zarobkowej, dziesięciokrotnie w jednej sprawie celem wykonywania pracy zawodowej w zmianowym systemie pracy. Wnioski w sprawie pozwolenia na oddalenie się skazanego z miejsca odbywania kary w związku z otrzymanymi wezwaniami sądu i policji lub innych instytucji publicznych, jak również związane ze zmianą czasu pracy zostały udokumentowane stosowymi wezwaniami lub harmonogramami czasu pracy.

Łącznie w ww. sprawach kuratorzy udzielili zezwolenia skazanym na oddalenie się poza miejsca odbywania kary na czas 776 godz. 00 min. (na okres od 1 do 62 godz.), z czego skazani wykorzystali 614 godz. 57 min i 18 sek. W żadnym przypadku nie nastąpiło przekroczenie wyznaczonego czasu, na który skazany mógł opuścić miejsce odbywania kary. Wszystkie informacje o udzielonych zezwoleniach wprowadzane były niezwłocznie do systemu EXIGO.

Tylko w 3 przypadkach na wydane 50 zezwoleń na oddalenie się skazanego z miejsca odbywania kary kuratorzy wyznaczili skazanemu asystę innych osób: ojca skazanego (w jednym przypadku) oraz osoby najbliższej, bez personalnego wskazania tej osoby (w dwóch przypadkach).

(dowód: akta kontroli str. 55-78, 360-371)

2.5. W okresie objętym kontrolą kuratorzy nie wydawali skazanym zezwoleń na usunięcie urzędów rejestrujących lub nadajników; nie wnioskowali również o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 275-298)

2.6. Oceny skazanych składane przez kuratorów do sądu penitencjarnego były dokonywane w oparciu o kryteria określone w § 6 rozporządzenia MS z 2 sierpnia 2010 r.

Nie wszyscy kuratorzy sądowi przestrzegali w pełni obowiązku¹⁰ składania do sądu penitencjarnego comiesięcznych zawiadomień o zachowaniu skazanych, gdyż na 23 zbadane sprawy w 8 z nich stwierdzono 11 przypadków niezłożenia obowiązujących sprawozdań przez trzech kuratorów W przypadku 6 spraw obowiązku tego nie dopełniono jednokrotnie. W pozostałych dwóch sprawach (Nr III Kow 2010/12 i Nr III Kow 383/13) nie złożono sprawozdań odpowiednio za 2 i 3 miesiące.

(dowód: akta kontroli str. 79-214, 275-298)

2.7. W okresie objętym kontrolą kuratorzy nie składali wniosków do sądu penitencjarnego o warunkowe zwolnienie skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie SDE. Nie zgłaszali również zastrzeżeń do funkcjonowania upoważnionego podmiotu dozorującego.

(dowód: akta kontroli str. 7-10, 275-298, 372-375)

Ustalone
nieprawidłowości

W zakresie sprawowania przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania pozbawienia wolności w SDE stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1) Kuratorzy sądowi w 8 sprawach¹¹ (na 23 zbadane) nie wywiązywali się z obowiązku składania do sądu penitencjarnego comiesięcznych zawiadomień o zachowaniu skazanych. Było to niezgodne z art. 74 ust. 1 ustawy o SDE, który stanowi m.in., że w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy co najmniej raz w miesiącu zawiadamia sąd penitencjarny o zachowaniu skazanego.

W złożonych wyjaśnieniach, niewykonanie tych obowiązków kuratorzy uzasadniali nieobecnością w pracy w miesiącach, za które nie złożono sprawozdań, w związku z wykorzystywaniem w tym okresie urlopów wypoczynkowych, przebywaniem na zwolnieniu lekarskim lub (w jednym przypadku) koniecznością wykonania innych niecierpiących zwłoki spraw.

Wyjaśniając przyczyny nieskoordynowania prac i niezapewnienia ich terminowości w przypadku nieobecności kuratora odpowiedzialnego za realizację swych zadań, Kierownik II Zespołu podała, że w Zespole obowiązywała zasada wzajemnego zastępowania się kuratorów w pełnieniu obowiązków na czas nieobecności. W Zespole zawsze pozostawał przynajmniej jeden kurator wykonujący obowiązki w tym systemie. Zastępstwo dotyczyło jednak tylko spraw nagłych i wyjątkowych, np. oddalenia się skazanego z miejsca wykonywania kary, naruszenia harmonogramu, nie dotyczyło natomiast czynności systematycznych i stałych. Odrębną sprawę wg kierownika II Zespołu stanowił brak możliwości wglądu przez kierownika Zespołu do systemu celem oceny podejmowanych przez kuratorów czynności w zakresie spraw SDE, gdyż Kierownik Zespołu nie został przeszkolony w zakresie SDE oraz nie posiadał dostępu do systemu teleinformatycznego.

Kierownik III Zespołu podała natomiast, że czynności wymagające niezwłocznego podjęcia były na bieżąco wykonywane. Jako zasadę przyjęto, że oceny zachowania skazanych dokonywał kurator wykonujący bezpośredni nadzór nad skazanym, gdyż tylko on miał najlepsze rozeznanie m.in. w sytuacji rodzinnej i zdrowotnej skazanego.

(dowód: akta kontroli str. 418-423)

- 2) W czterech spośród 23 zbadanych spraw¹² zapisy wprowadzone przez kuratorów III Zespołu do systemu EXIGO dokonane były nierzetelnie, gdyż ich treść w trzech sprawach nie pozwalała na ustalenie liczby bezpośrednich i pośrednich kontaktów

¹⁰ art. 74 ust. 1 ustawy o SDE oraz § 6 i 7 rozporządzenia MS z dnia 2 sierpnia 2010 r.

¹¹ 6 spraw II Zespół i 2 sprawy III Zespół

¹² 2 sprawy II Zespół i 2 sprawy III Zespół

kuratora ze skazanym (III Kow 1069/13, III Kow 383/13, III Kow 2146/12), a w sprawie III Kow 2088/12 kurator udokumentowała 2 kontakty bezpośrednie, lecz nie potrafiła określić liczby kontaktów pośrednich.

Wyjaśniając przyczyny braku informacji o liczbie kontaktów ze skazanymi w sprawach III Kow 1069/ i III Kow 383/13 kurator zawodowy podał, że realizując swoje obowiązki pozyskiwał informacje bezpośrednio od skazanych, ich rodzin, sąsiadów, pracowników sklepów, ośrodków pomocy społecznej, policji, zakładów pracy itp. Na tej podstawie wypracowywał obraz zachowania skazanego konieczny do podejmowania działań w celu readaptacji skazanego. Nie wszystkie czynności jakie wykonywał, przedstawiał sędziemu penitencjarnemu, nie wpisywał ich także do systemu EXIGO, gdyż jego zdaniem nie ma takiej potrzeby i obowiązku.

Kurator odpowiedzialna za prowadzenie spraw III Kow 2146/12 i 2088/12 wyjaśniła natomiast, że przepisy prawa zobowiązują kuratorów do wprowadzania do systemu EXIGO tylko informacji dotyczących oceny zachowania skazanych, zgody na czasowe oddalenie się skazanych z miejsca odbywania kary, zmiany harmonogramów odbywania kary oraz ewentualnych wyjaśnień dotyczących naruszeń w odbywaniu kary w SDE.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela zdania wyrażonego w przedstawionych powyżej wyjaśnieniach, wskazujących na brak obowiązku zapisywania w systemie EXIGO wszystkich czynności związanych z prowadzonym nadzorem w SDE, gdyż do dokumentowania w systemie teleinformatycznym wszystkich czynności podejmowanych w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE zobowiązywały ich postanowienia § 7 ust. 1 rozporządzenia MS z 2 sierpnia 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 414-415)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zespoły Kuratorskie nie posiadały opracowanych procedur lub wytycznych w zakresie sprawowania przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE. Mimo, iż nie istnieje taki ustawowy obowiązek, to zdaniem NIK opracowanie i wdrożenie tych procedur zapobiegłoby dowolności w interpretacji obowiązujących przepisów oraz umożliwiłoby ujednoczenie sposobu postępowania i dokumentowania prowadzonych spraw.

NIK zwraca również uwagę, że prowadzenie udokumentowanego rozeznania sytuacji mieszkaniowej, materialnej, zdrowotnej i zawodowej skazanych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w SDE stanowiłoby tzw. dobrą praktykę. Działania takie zdaniem NIK pozwoliłyby na uzyskiwanie pełnej informacji o bieżącej sytuacji mieszkaniowej i materialnej skazanego, jak również na kontakt ze skazanym w miejscu jego zamieszkania.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność sądowych kuratorów zawodowych w zbadanym zakresie sprawowania przez nich kontroli wykonywania pozbawienia wolności w SDE.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³, wnosi o poinformowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Tarnowie oraz Kuratora Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Tarnowie o ustaleniach, ocenach, uwagach

¹³ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

oraz stwierdzonych w toku kontroli następujących nieprawidłowościach w zakresie realizacji zadań przez kuratorów zawodowych:

1. przypadkach niewywiązywania się sądowych kuratorów zawodowych obydwu zespołów z obowiązku comiesięcznego przekazywania do sądu penitencjarnego zawiadomień o zachowaniu skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w SDE;
2. przypadkach nierzetelnego sporządzania przez II Zespół Służby Kuratorskiej sprawozdań MS-S40;
3. przypadku niewywiązania się sądowego kuratora zawodowego II Zespołu z obowiązku niezwłocznego poinformowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE po rozpoczęciu przez niego odbywania kary w tym systemie;
4. przypadkach nierzetelnego dokumentowania, przez kuratorów obydwu zespołów, czynności podejmowanych w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w systemie teleinformatycznym EXIGO.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnialistopada 2013 r.

Kontroler
Zbigniew Stachowicz
gł. specjalista k.p.

.....
Podpis